

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Овсиенко Ф.Г. Конкордат / Ф.Г. Овсиенко // Религиоведение: Энциклопедический словарь / под ред. А.П. Забияко, А.Н. Красикова, Е.С. Элбакян. – М. : Академический проект, 2006. – 1256 с.
2. Mercati A. (a cura di) Raccolta di concordati su materie ecclesiastiche tra la Santa Sede e le autorità civili / A. Mercati. – Roma : Tip. poliglotta vaticana, 1919. – 1139 p.
3. Corral Salvador C. Derecho Internacional Concordatario / C. Corral Salvador, J.L. Santos Díez. – BAC ; Madrid, 2009. – 480 p.
4. Martín de Agar J., Raccolta di Concordati: 1950–1999, Libreria Editrice Vaticana / J. Martín de Agar. – Città del Vaticano 2000. – 895 p.
5. Мудрий Софрон (єпископ), Публічне право Церкви і конкордати / Мудрий Софрон. – Івано-Франківськ : Теологічна академія 2002. – С. 150.
6. Браславець О.Ю. Правова природа конкордатів та конкордатних угод як специфічної форми публічно-правового договору / О.Ю. Браславець // Юридична наука. – 2012. – № 2. – С. 44–51.
7. Отрош М.І. Специфічність договірної правоздатності Святого Престолу / М.І. Отрош. – Судова апеляція, 2009. – № 1 (14). – С. 110–117.
8. Лукашук І.І. Международное право. Общая часть : [учебник для студ. юрид. факульт. и вузов] / И.И. Лукашук. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 415 с.
9. Яроцький П. Вселенськість католицизму як християнського феномену / П. Яроцький // Українське релігієзнавство. – 2009. – Спецвипуск 2. – С. 108–124.
10. Толстых В.Л. Курс международного права : [учебник] / В.Л. Толстых. – М. : Wolters Kluwer Russia, 2009. – 1056 с.
11. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правовий статус Ватикану / Т.Л. Сироїд // Форум права. – 2012. – №4. – С. 814–818. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12ctlpcv.pdf>.
12. Krukowski J. Kościół i Państwo. Podstawy relacji prawnych, wydanie II, Redakcja wydawnictw KUL / J. Krukowski. – Lublin, 2000. – S. 182.
13. Журавлева О.І. Від конкордату до системи конституційних угод (досвід державно-церковних відносин Іспанії та Італії) / О.І. Журавлева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iai.gov.ua/_u/iai/dtp/CONF/10/articles/sec2/s2a3.html.
14. Лагода Е.А. Конкордатная система как модель правового регулирования государственно-церковных отношений / Е.А. Лагода // Общество. Политика. Экономика. Право. – 2010. – № 2. – С. 57–60.
15. Kaufmann Franz-Xaver Religion und Modernität: sozialwissenschaftliche Perspektiven / Franz-Xaver Kaufmann. – Mohr Siebeck, 1989 – 286 s.
16. Wilhelm Michel Das Wiener Konkordat v. J. 1448 und die nachfolgenden Gravamina des Primarklerus der Mainzer Kirchenprovinz / Michel Wilhelm. – G. Beger G.m.b.H., 1929 – 86 s.
17. Bernard A. Die Revokation des Edikts von Nantes und die Protestanten in Südostfrankreich (Provence und Dauphiné) 1685–1730 / A. Bernard Oldenbourg. – München, 2003. – 235 s.
18. Guenter L. The Catholic Church and Nazi Germany / L. Guenter. – Da Capo Press, 2000. – 416 p.

УДК 361.161:349.2

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ В РИБАЛЬСЬКОМУ СЕКТОРІ В АКТАХ ММО ТА ФАО

LEGAL REGULATION OF THE LABOR IN FISHING SECTOR IN ACTS OF ILO AND FAO

Вихренко К.П.,

здобувач

Одеської національної морської академії

У статті розглянуто аспекти міжнародно-правового регулювання праці в рибальському секторі, втілені в нормативних актах конвенційного й рекомендаційного характеру, схвалених під егідою Міжнародної морської організації (ММО) і Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО). Зроблено аналіз еволюції відповідної системи міжнародного регулювання, узагальнено аспекти становлення відповідних міжнародно-правових інституцій. Доведено наявність істотних проблем розвитку міжнародного регулювання в цьому напрямі, пов'язаних насамперед із невідповідністю реального стану справ у рибальському секторі та правовими стандартами, що пропонуються міжнародними організаціями системи ООН.

Ключові слова: рибальський сектор, праця рибалок, міжнародні рекомендації, міжнародні стандарти, Міжнародна морська організація (ММО), Міжнародна організація праці (МОП), Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

В статье рассмотрены аспекты международно-правового регулирования труда в рыболовном секторе, зафиксированные в нормативных актах конвенционного и рекомендательного характера, принятых под эгидой Международной морской организации (ММО) и Продовольственной и сельскохозяйственной организации ООН (ФАО). Осуществлен анализ эволюции соответствующей системы международного регулирования, обобщены аспекты становления соответствующих международно-правовых институтов. Доказано наличие существенных проблем развития международного регулирования в этом направлении, обусловленных прежде всего несоответствием между реальным положением дел в рыболовном секторе и правовыми стандартами, предлагаемыми международными организациями системы ООН.

Ключевые слова: рыболовный сектор, труд рыбаков, международные рекомендации, международные стандарты, Международная морская организация (ММО), Международная организация труда (МОТ), Продовольственная и сельскохозяйственная организация ООН (ФАО).

The article deals with aspects of international legal regulation of labor in the fishing sector, embodied in the normative regulations and conventions approved under the auspices of the International Maritime Organization (IMO) and the UN Food and Agriculture Organization (FAO). The analysis of the evolution of an appropriate system of international regulation is made at, aspects of relevance between the coherent international legal institutions are generalized at. The presence of significant problems of international regulation in this area is proved at, due primarily to the mismatch of the real situation in the fishing sector and of the legal standards, proposed by international organizations of the UN system.

Key words: fishing sector, fishermen work, international recommendations, international standards, International Maritime Organization (IMO), International Labor Organization (ILO), UN Food and Agriculture Organization (FAO).

Постановка проблеми. Аспекти міжнародно-правової регламентації праці в рибальському секторі мають бути предметом уваги вітчизняної доктрини міжнародного права. Актуальність такої складової регламентації праці в морському судноплаванні є аксіомою, оскільки Україна має рибальський флот під власним прапором, що оперує у Світовому океані. Крім того, значна кількість українських громадян працевлаштовані на рибальських судах під іноземним прапором. Реальна перспектива вступу в Конвенцію Міжнародної організації праці (далі – МОП) про працю в рибальському секторі 2007 р. № 188 та неучасть у ній України зумовлюють потребу у визначенні перспектив розвитку відповідного нормативного регулювання. Це питання вимагає від наукової доктрини розроблення відповідних рекомендацій щодо ефективності такої діяльності.

Метою статті є визначення міжнародно-правових механізмів регулювання праці в рибальському секторі, пов'язаних із діяльністю Міжнародної морської організації (далі – ММО) і Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (далі – ФАО). Для досягнення цієї мети слід вирішити такі завдання: визначити форми залучення до вирішення цієї проблеми відповідних міжнародних організацій, охарактеризувати й класифікувати рекомендаційні та конвенційні акти, які діють у цій сфері, уже набрали або мають набрати чинності.

Стан дослідження. Правові механізми регулювання праці в морському секторі досліджувало багато авторів, зокрема Т.В. Аверочкіна, Б.В. Бабін, Т.Р. Короткий, О.М. Шемякін та інші. Однак їхні роботи стосувалися насамперед регламентації праці моряків, залучених до глобальних транспортних процесів. Водночас проблематики правової регламентації праці в рибальському секторі правова доктрина досі не торкалася. Можна лише вказати на низку публікацій російських авторів (Д.К. Бекашева [1], К.А. Бекашева [2] та Є.О. Романова [3]), які є вже певною мірою застарілими й націленими на дослідження актів МОП без врахування нормотворчої діяльності таких структур, як ММО та ФАО.

Виклад основного матеріалу. Питання рибальського сектору стали предметом уваги таких спеціалізованих установ ООН, як Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО) і Міжурядова морська консультативна організація (ММКО, пізніше – ММО), з моменту їх утворення в 50-х рр. XX ст. Тому саме із цього періоду можна констатувати посилення уваги до проблематики рибальського сектору.

Ключовим аспектом діяльності цих організацій слід вважати увагу до аспектів безпеки судноплавання. Співпраця ФАО та ММО почалася з розроблен-

ня в 1961 р. частин «А» та «В» Кодексу безпеки рибальських суден і рибалок, які в 1968–1974 рр. мали предметом уваги врегулювання безпеки рибальства на судах довжиною більш 24 метрів. Результатом такого співробітництва стало утворення й періодичний перегляд Рекомендаційного керівництва з проектування, будівництва та обладнання малих рибальських суден, що стосувалися палубних суден довжиною більше 12, проте менше 24 метрів. Цей акт декілька разів удосконалювався; останню його редакцію було видано в 2005 р. як Факультативний посібник ФАО, МОП та ММО із проектування, будівництва й обладнання малих рибальських суден [4].

Водночас співпраця ФАО та ММО зі схвалення рекомендаційних актів у сфері організації заходів безпеки для рибалок свідчила, що такі рекомендації, незалежно від їх технічної обґрунтованості й управлінської якості, «не дають адекватної основи, що дозволила б діяти адміністративним органам або реагувати на рівні галузі». При цьому констатується, що, незважаючи на розробку ФАО, МОП та ММО інструментів і рекомендацій, які стосуються проектування, конструкції й оснащення риболовних суден (із більш строгими нормативними документами на національному рівні), кількість нещасних випадків у риболовецькій галузі залишається «неприйнятно високою» [5].

Поступово на рівні експертів міжнародних організацій відбулося розуміння того, що «компетентні органи морської адміністрації зазвичай займаються більш великими суднами, а рибальська влада – управлінням рибним промислом; при цьому ні ті, ні інші не приділяють належної уваги питанням безпеки невеликих рибальських суден» [6]. Тому вже в 70-х рр. XX ст. у форматі ММО було вирішено перейти від рекомендаційних актів до конвенційних норм, які забезпечили би безпеку рибальства, насамперед морського. Таку конвенцію передбачалося зробити за аналогією до Міжнародної конвенції з охорони людського життя на морі (СОЛАС) з урахуванням специфіки рибальського судноплавання [7]. Тому на виконання резолюції Асамблеї ММО А.369 (IX) від 14 листопада 1975 р. Рада ММО на своїй 36 сесії в червні 1976 р. постановила скликати міжурядову конференцію з метою розгляду питання про прийняття конвенції з безпеки риболовних суден. Ця конференція відбулася в 1977 р., її результатом стало підписання Торемоліноської конвенції з безпеки риболовних суден (далі – Конвенція 1977 р.) [8].

Торемоліноська конвенція 1977 р. складалася з 14 статей і додатку, розподіленого на 10 глав, які об'єднували 154 правила, та двох доповнень. Конвенція 1977 р. регламентувала питання сертифікації риболовних суден, видачі відповідних свідоцтв,

контролю за станом таких суден, аспектів обміну інформацією та розслідування аварій. У додатку до Конвенції 1997 р., що мав однакову з нею юридичну силу, проте спрощений порядок внесення змін, визначалися Правила будівлі та обладнання риболовних суден.

Також під час Торемоліноської конференції було схвалено 12 рекомендацій у формі керівництв для судноводіїв рибальських суден та 10 резолюцій у формі рекомендацій, зокрема рекомендації щодо вимог до рибальських суден нових типів, щодо рятувальних засобів, щодо навчання й атестації екіпажів риболовних суден, щодо розроблення стандартів безпеки для палубних риболовних суден довжиною менше 24 метрів тощо. Торемоліноська конвенція передбачала власне набрання чинності за умови приєднання до неї 15 держав, які об'єднують більше 50% світового рибальського флоту; більшість держав світу, зокрема тодішній СРСР, до неї не приєдналися. Зважаючи на повну відсутність перспектив набрання цією конвенцією чинності її було переглянуто шляхом схвалення Протоколу 1993 р. до Торемоліноської міжнародної конвенції з безпеки риболовних суден 1977 р. (далі – Протокол 1993 р.) [9].

Метою Протоколу 1993 р. було визначено компроміс, щоб «за загальною згодою встановити найвищі практичні норми безпеки риболовних суден, які можуть бути застосовані всіма державами, що мають рибальський флот». Статті Протоколу 1993 р. повністю замінили статті Конвенції 1977 р.; правила додатку до Конвенції 1977 р. були змінені правилами додатку до Протоколу 1993 р., усі ці норми повинні були розумітися й трактуватися як єдиний документ. Протокол 1993 р. є цікавим документом через низку обставин. У ньому міститься визначення риболовного судна як такого, що використовується в комерційних цілях для промислу риби, китів, тюленів, моржів або будь-яких інших живих ресурсів моря. При цьому Протокол 1993 р. мав застосовуватися лише до морських рибальських суден, які мають право плавати під прапором держави, що приєдналася до Протоколу 1993 р., у тому числі таких, які обробляють свій улов.

Важливою новелою Протоколу 1993 р. став механізм контролю за наявністю свідоцтв про безпеку риболовного судна. Оскільки за цим актом кожне судно, для якого потрібне свідоцтво, у портах інших держав-учасниць Протоколу 1993 р. підлягає контролю, здійснюваному місцевими уповноваженими посадовими особами, «з метою встановити, що свідоцтво, видане на підставі відповідних правил, є дійсним». При цьому контроль у порту держави, яка приєдналася до Протоколу 1993 р., розповсюджувався на всі іноземні судна незалежно від приєднання держави їх прапору до Протоколу 1993 р. У Протоколі 1993 р. також регламентовано аспекти розслідування аварій на суднах, на які він поширюється, зі вказівкою, що таке розслідування «може допомогти у визначенні того, які зміни було би бажано внести в Протокол». Держави зобов'язувалися надавати ММО належну інформацію щодо результатів такого розслідування для розсилки всім зацікавленим державам.

Додаток до Торемоліноського протоколу 1993 р., як і в однойменній конвенції 1977 р., складався з 10 глав, що в цілому відтворювали систему приписів щодо безпеки на рибальських суднах, проте з певним зниженням відповідних вимог. Торемоліноський протокол 1993 р. мав набрати чинності через 12 місяців після приєднання до нього 15 держав, під прапором яких загальна кількість рибальських суден, що мають довжину більше 24 метрів, буде більше 14 000 (ця цифра приблизно відповідала 50% світової кількості риболовних суден).

Таким чином, умови набрання чинності Протоколом 1993 р. були конкретизовані, порівняно з Торемоліноською конвенцією 1977 р., однак це не сприяло набранню чинності відповідних норм безпеки. Станом на 2012 р. до Торемоліноського протоколу 1993 р. приєдналося 17 держав, загальний рибальський флот яких мав приблизно 3 237 суден із довжиною більше 24 метрів [10]. Відсутність реальної перспективи набрання чинності Протоколом 1993 р. призвела до спроб ММО переглянути цей документ із метою отримати хоча б якийсь конвенційний механізм у сфері безпеки рибальства.

На конференції під егідою ММО 9–11 жовтня 2012 р. в Кейптауні, у якій взяли участь делегації 58 держав, було схвалено Угоди про здійснення положень Торемоліноського протоколу 1993 р. до Торемоліноської Конвенції 1977 р. (далі – Кейптаунська угода 2012 р.). Кейптаунська угода 2012 р. замінює собою Протокол 1993 р. Статті Кейптаунської угоди, а також правила додатків до Торемоліноського протоколу 1993 р. мають тепер розглядатися й тлумачитися спільно, як єдиний документ. У Кейптаунській угоді 2012 р. встановлено вимоги до конструкції, водонепроникності, остійності та непотоплюваності рибальських суден, до їх механічних та електронних установок, до протипожежного захисту, їх рятувальних засобів і пристроїв, до навігаційного й радіоустаткування риболовних суден [11]. Також у Кейптаунській угоді 2012 р. було визначено вимоги щодо огляду риболовних суден та видачі свідоцтв, форми свідоцтва про безпеку риболовного судна та свідоцтва про вилучення. Ключовою відмінністю Кейптаунської угоди 2012 р. стало те, що положення додатків до неї мали застосовуватися до нових суден, які буде побудовано з моменту набрання документом чинності [12].

Кейптаунська угода 2012 р. також дозволила національним адміністраціям, відповідно до затверджених ними й наданих ММО планів, поступово запроваджувати вимоги її розділів VII «Рятувальні засоби та пристрої», VIII «Аварійні процедури, збори та тренування» та X «Суднове навігаційне обладнання та механізми», проте не триваліше 5 років; для розділу IX «Радіозв'язок» перехідний період було встановлено в 10 років. Також Кейптаунською угодою 2012 р. було надано право національним адміністраціям виключати зі сфери дії угоди риболовні судна, враховуючи специфіку їх типу, умов клімату й загальних навігаційних ризиків у зоні їх промислу. Відповідні винятки можуть поширюватися на судна,

що ведуть промисел у національних виключних економічних зонах держави прапору та в загальних зонах рибальства, встановлених за угодою прибережних держав. Тим самим передбачалося поширення Кейптаунської угоди 2012 р. насамперед на океанічне рибальство поза водами держави прапору судна.

Кейптаунська угода 2012 р. мала набрати чинності через 12 місяців після приєднання до неї 22 держав, під прапором яких загальна кількість рибальських суден, що мають довжину більше 24 метрів та оперують у відкритому морі, буде більше 3 600. Станом на 2014 р. до Кейптаунської угоди 2012 р. приєдналися Ісландія (в 2013 р.), Нідерланди (в 2014 р.), Норвегія (в 2013 р.). Ці три держави мають 570 суден, які відповідають вимогам Кейптаунської угоди 2012 р. [14]. Тому відповідну динаміку не можна визнати оптимістичною. Водночас, зважаючи на фактичну ситуацію з приєднанням до Торемоліноського протоколу (який із 2012 р. став закритим для приєднання), Кейптаунська угода 2012 р. має реальні шанси набрати чинності через 10–15 років (якщо її норми ще матимуть актуальність для забезпечення безпеки рибальства).

Варто вказати, що увагу ММО було звернуто не лише на питання безпеки експлуатації риболовних суден, а й на питання підготовки їх екіпажів. Фактично ці питання було врегульовано Конвенцією МОП про свідомства щодо кваліфікації рибалок від 21 червня 1966 р. № 125 (далі – Конвенція МОП № 125). Водночас ММО вважала за доцільне схвалити спеціальну угоду щодо підготовки рибалок, аналогічну Міжнародній конвенції про підготовку й дипломування моряків та несення вахти, схваленій під егідою ММО в 1978 р. (далі – Конвенція ПДНВ 1978 р.) [13]. Тому на спеціальній конференції ММО 7 липня 1995 р. було підписано Міжнародну конвенцію про стандарти підготовки, дипломування та несення вахти екіпажами рибальських суден (далі – Конвенція STCW-F). Цікаво, що навіть у преамбулі Конвенції STCW-F згадано про роль Конвенції ПДНВ 1978 р. Конвенція STCW-F складається зі статей і Додатку, який є невід'ємною частиною STCW-F, проте має спрощену процедуру внесення змін державами під егідою ММО. Додаток визначає деталі процедури сертифікації персоналу риболовних суден [14].

Метою Конвенції STCW-F було визначено забезпечення того, щоб із точки зору охорони людського життя й збереження майна на морі, а також захисту морського середовища персонал морських риболовних суден мав належну кваліфікацію та був здатним виконувати свої обов'язки.

Конвенція STCW-F 1995 р. декларувала скасування інших двосторонніх і багатосторонніх угод у сфері сертифікації рибалок, тим самим держави, які до неї приєдналися, не мали застосовувати між собою норми Конвенції МОП № 125. Якби Торемоліноська конвенція 1977 р. набрала чинності, то вказана норма торкалася б її приписів про атестацію рибалок. Наступні акти МОП містять посилання в питаннях сертифікації рибалок саме на Конвенцію STCW-F, а не на Конвенцію МОП № 125. Як і Торемоліноський

протокол 1993 р. та Кейптаунська угода 2012 р., Конвенція STCW-F передбачала механізми контролю її дотримання на риболовних суднах компетентною владою в іноземних портах держав, які приєдналися до цієї конвенції. Метою такої перевірки має бути встановлення того, що всі особи, які працюють на судні та згідно з конвенцією STCW-F повинні мати сертифікати, мають такі сертифікати або відповідні пільгові дозволи.

Конвенцію STCW-F було схвалено на Міжнародній конференції ІМО щодо стандартів підготовки, дипломування й несення вахти екіпажами рибальських суден 26 червня – 7 липня 1995 р. Крім конвенції, на конференції було також схвалено дев'ять резолюцій із розширення окремих приписів STCW-F [15].

Станом на липень 2014 р. до Конвенції STCW-F приєдналися 16 держав, зокрема й Україна (з 4 вересня 2002 р.); ці країни разом охоплюють 4,12% торговельного флоту (офіційних відомостей про тоннаж рибальського флоту ІМО не надає). Україна приєдналася до Конвенції STCW-F законом від 17 січня 2002 р. № 2993-III [16]. Конвенція STCW-F набрала чинності 29 вересня 2012 р., адже Конвенція STCW-F мала набути чинності через 12 місяців після дати, на яку не менше 15 держав приєдналися до неї (без вимог щодо тоннажу або кількості суден риболовного флоту під прапором цих держав).

Після схвалення Конвенції STCW-F спільна робоча група ФАО, ММО та МОП переглянула Керівництво з підготовки й сертифікації персоналу риболовних суден для його узгодження з конвенційними вимогами. Водночас вказане Керівництво поширюється на більшу кількість рибалок, зокрема на тих, які працюють на невеликих суднах. Переглянуту версію Керівництва було схвалено ММО, МОП та ФАО у 2000 р. та опубліковано у 2001 р. [17].

Після підписання Конвенції STCW-F важливим аспектом роботи ММО та ФАО, що стосується безпеки риболовних суден і рибалок, залишилася публікація технічних документів, циркулярів та інших документів із питань рибальства. На додаток до різноманітного й широкого кола публікацій, що стосуються проектування, конструкції й оснащення риболовних суден, усі з яких безпосередньо пов'язані з безпекою, ФАО також опублікувала низку звітів, присвячених поліпшенню безпеки на морі, і провела всебічне дослідження впливу управління рибальством на безпеку моряків.

ФАО в цей період також здійснила кілька регіональних проектів із безпеки риболовних суден і рибалок, брала участь у міжнародних і регіональних конференціях і семінарах із цього питання. Іншим важливим документом став Кодекс ФАО, МОП та ММО з безпеки рибалок і рибальських суден, розроблений цими трьома організаціями, та Кодекс ФАО з ведення відповідального риболовства, прийнятий 31 жовтня 1995 р. Конференцією ФАО (далі – Кодекс). Цей акт є, на думку експертів, «необхідною структурою для національних і міжнародних зусиль із забезпечення сталого використання водних живих

ресурсів у гармонії з навколишнім середовищем». Кодекс є добровільним, розглядає питання безпеки й охорони здоров'я в рибопромисловій галузі; він наголошує, що безпеку на рибному промислі не можна відокремити від управління промислом [18].

Частина «А» Кодексу містить керівництво щодо розроблення національних стандартів і програм підготовки рибалок, а також стандарти їх безпеки й здоров'я; частина «В» передбачає стандарти обладнання риболовних суден [19]. Також варто вказати на вже згаданий Факультативний посібник FAO, МОП та ММО з проектування, будівництва й обладнання малих рибальських суден 2005 р. [20]. FAO разом із МОП та ІМО розробили нові стандарти безпеки для невеликих рибальських суден, які не підпадають під переглянуті кодекс і керівництво 2005 р., а саме Рекомендації з техніки безпеки для палубних риболовних суден довжиною менше 12 метрів і безпалубних риболовних суден 2012 р. Видання являє собою звіт рекомендацій із техніки безпеки під час проектування, будови, оснащення палубних і безпалубних риболовних суден, а також із тренування команди й захисту людей від нещасних випадків.

Рекомендації 2012 р. з'явилися після того, як Комітет із безпеки мореплавства ММО на своїй 79-й сесії ухвалив рішення включити в програму роботи Підкомітету з остійності, вантажної марки й безпеки риболовних суден (SLF) новий пункт високого пріоритету «Безпека малих риболовних суден». Метою цих Рекомендацій із безпеки було визначено надання інформації з проектування, будівництва, обладнання, підготовки й захисту персоналу малих риболовних суден із метою заохочення безпеки судна та безпеки й здоров'я екіпажу. Для праці рибалок мають значення глави Рекомендацій 2012 р., що стосуються захисту екіпажу, рятувальних засобів, порядку дій рибалок під час аварій і підготовки з питань безпеки, приміщень для екіпажу та укомплектування екіпажем, його підготовки й компетентності (глави 7, 9, 11, 12 тощо).

Цікаво, що Додаток XXXIV до Рекомендацій 2012 р. закріпив провідну роль ММО в подальшому розвитку стандартів безпеки рибалок. Так, ММО приписувалося діяти в якості центру координації пропонуванних поправок до Рекомендацій із безпеки, зокрема, Секретаріат ММО мав взяти на себе отримання будь-яких пропонованих поправок, розсилку їх організаціям і зіставлення отриманих від них зауважень. Водночас будь-які пропоновані поправки щодо безпеки рибалок мають підлягати остаточному схваленню з боку відповідних органів трьох організацій.

Висновки. Правове регулювання праці в рибальському секторі активно здійснюється в актах ММО та FAO. Ці організації, утворені на 30 років пізніше, ніж МОП, розглядають морське рибальство як складову власної компетенції та разом із МОП вживають, починаючи з 60-х рр. XX ст., спільних заходів щодо регламентації безпеки експлуатації риболовних суден та кваліфікації й сертифікації членів їх екіпажів. Ці аспекти тісно пов'язані із працею в рибальському секторі та тривалий час були предметом рекомендаційних актів, які містять насамперед технічні стандарти. Їх яскравим прикладом слід вважати Кодекс безпеки рибальських суден і рибалок ММО та FAO. Недостатня ефективність такого регулювання в умовах успішного досвіду конвенційного забезпечення безпеки торговельного мореплавства в актах ММО призвела до спроб ухвалення конвенційного механізму щодо безпеки рибальських суден.

Схвалення Торемоліноської конвенції з безпеки рибальських суден 1977 р., Торемоліноського протоколу до неї 1993 р. та Кейптаунської угоди про здійснення положень цього протоколу 2012 р., які не набрали чинності, свідчить про невдачу такої спроби; її ключовою причиною є різноманітність риболовних суден та варіативність акваторій їх промислу. Поступове звуження суден, що підпадають під дію конвенційних вимог, та спрощення умов для набрання відповідними актами чинності ще не привели до утворення сталого зобов'язуючого механізму з питань безпеки рибальських суден.

Більш вагомим успіхів вдалося досягти у сфері сертифікації персоналу рибальських суден через схвалення під егідою ММО Міжнародної конвенції про стандарти підготовки, дипломування та несення вахти екіпажами рибальських суден (STCW-F), яка мала структуру й зміст, подібні до Конвенції ПДНВ 1974 р. Як і Торемоліноський протокол 1993 р. та Кейптаунська угода 2012 р., Конвенція STCW-F передбачає механізми контролю її дотримання на риболовних суднах незалежно від їх прапора в портах держав-учасниць конвенції; вона скасовує для держав-учасниць дію інших актів у цій сфері, таких як Конвенція МОП № 125. Україна не приєдналася до Торемоліноського протоколу 1993 р. або Кейптаунської угоди 2012 р., проте з 2002 р. є учасницею Конвенції STCW-F, що набрала чинності в 2012 р. Відповідні перспективи приєднання України до відповідних міжнародних угод мають стати підґрунтям для нових наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бекашев Д.К. Основные положения Конвенции МОТ о труде в рыболовном секторе и совершенствование законодательства РФ / Д.К. Бекашев // Рыбное хозяйство. – 2007. – № 4. – С. 22–26.
2. Бекашев К.А. Этапы подготовки и принятия конвенции и рекомендации по труду в рыболовном секторе / К.А. Бекашев // Рыбное хозяйство. – 2007. – № 4. – С. 19–21.
3. Романов Е.А. Новые международные нормы труда в рыболовном секторе / Е.А. Романов // Рыбное хозяйство. – 2004. – № 3. – С. 70.
4. Факультативное руководство по проектированию, постройке и оборудованию малых рыболовных судов 2005 года. – Лондон : ИМО, 2009. – 162 с.
5. Fisheries / Food, Agriculture and Decent Work. – ILO & FAO working together [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fao-ilo.org/agricultural-sectors/fao-ilo-fisheries/en>.
6. Технология рыбы и рыбных продуктов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nabitablet.ru/index.php?newsid=2551>.

7. Torremolinos International Convention for the Safety of Fishing Vessels : adopted on 2 April 1977 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imo.org/About/Conventions/ListOfConventions/Pages/The-Torremolinos-International-Convention-for-the-Safety-of-Fishing-Vessels.aspx>.
8. Торремолиноская международная конвенция по безопасности рыболовных судов 1977 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rise.odessa.ua/texts/sK_BEZOPASNOSTI_RYBOLOVNYKH_SUDOV77.php3.
9. Об участии российской делегации в дипломатической конференции по рассмотрению и принятию Протокола 1993 г. к Торремолиносской международной конвенции по безопасности рыболовных судов 1977 г. : постановление Правительства Российской Федерации от 5 апреля 1993 г. № 274 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uristu.com/library/pravitelstvo-rf/postanovleniya/pravpost_0881.
10. Status of multilateral Conventions and instruments in respect of which the International Maritime Organization or its Secretary-General performs depositary or other functions : as at 25 June 2014. – L. : IMO, 2014. – 532 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imo.org/About/Conventions/StatusOfConventions/Documents/Status%20-%202014.docx.pdf>.
11. Cape Town Agreement on the Implementation of the Provisions of the 1993 Torremolinos Protocol Relating to the 1977 International Convention for the Safety of Fishing Vessels : adopted on 11 October [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cil.nus.edu.sg/rp/il/pdf/2012%20Cape%20Town%20Agreement%20on%20Implementation%20of%201993%20Torremolinos%20Protocol-pdf.pdf>.
12. Члены ИМО обсудили безопасность рыболовного флота [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kalyan-tobacco.ru/novosti-rybolovstva/chleny-imo-obsudili-bezop.html>.
13. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення ваhti від 7 липня 1978 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU78K01U.html.
14. Міжнародна конвенція про стандарти підготовки, сертифікації персоналу риболовних суден та несення ваhti від 7 липня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_707.
15. STCW-F 1995: STCW-F Convention : [official edition of IMO]. – L. : IMO, 1996. – 74 p.
16. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про стандарти підготовки, сертифікації персоналу риболовних суден та несення ваhti 1995 р. : Закон України від 17 січня 2002 р. № 2993-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 139.
17. Fishing industry [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/Fishing_industry.
18. Safety Recommendations for Decked Fishing Vessels of Less than 12 metres in Length and Undecked Fishing Vessels / Food and Agriculture Organization of the United Nations. – Rome : FAO of the UN, 2012. – 254 p.
19. International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Fishing Vessel Personnel (STCW-F) 1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imo.org/OurWork/HumanElement/Pages/STCW-F-Convention.aspx>.
20. Факультативное руководство по проектированию, постройке и оборудованию малых рыболовных судов 2005 г. – Лондон : ИМО, 2009. – 162 с.

УДК 341(075.8)

ПРАВОНАСТУПНИЦТВО УКРАЇНИ ЩОДО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ПРО ПРАВОВУ ДОПОМОГУ В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

SUCCESSION OF UKRAINE ON INTERNATIONAL TREATIES ON LEGAL ASSISTANCE IN CIVIL MATTERS

Ємець І.О.,

*здобувач кафедри міжнародного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Стаття присвячена висвітленню окремих особливостей питання правонаступництва України. Автор звертає свою увагу на правонаступництві України щодо міжнародних договорів про правову допомогу в цивільних справах.

Ключові слова: правонаступництво, міжнародні договори, правова допомога, цивільна справа.

Статья освещает отдельные особенности вопросов правопреемства Украины. Автор обращает свое внимание на правопреемство Украины по международным договорам о правовой помощи по гражданским делам.

Ключевые слова: правопреемство, международные договоры, правовая помощь, гражданское дело.

The article is devoted to the individual characteristics of the issue of succession Ukraine. The author turns his attention to the succession of Ukraine of the international treaties on legal assistance in civil matters.

Key words: succession, international agreements, legal assistance, civil case.

Міжнародне правонаступництво України щодо міжнародних договорів СРСР є одним із надзвичайно складних зовнішньополітичних і міжнародно-правових завдань, що постало перед Україною відразу після розпаду Радянського Союзу. Україна не мала на той час такого досвіду. Окрему категорію договорів СРСР склали договори про міжнародну правову допомогу, правонаступництво щодо яких відбувалось із

врахуванням їх особливостей та значущості. Саме із цими договорами пов'язане формування українського досвіду у формуванні власної міжнародної договірно-правової практики з вирішення колізійних питань у сфері конфлікту юрисдикцій.

В Україні проблеми правонаступництва України щодо договорів СРСР предметно досліджував лише А.Я. Мельник. Хоча в цілому різні аспекти правонас-